

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

CONEGUDA SOBRETOT PER LA SEVA SÈRIE DE NOVEL·LES SOBRE L'ENIGMÀTIC RIPLEY, PATRICIA HIGHSMITH ES VA DONAR A CONÈIXER AMB 'ESTRANYS EN UN TREN' ABANS DE FER 30 ANYS. 'CAROL' ACABA DE SER ADAPTADA AL CINEMA

PERE ANTONI PONS

que es diu Richard, no es relaciona amb la família –el pare és mort, la mare sempre l'ha negligida– i la seva ambició és treballar de decoradora en el món teatral novaiorquès. La vulgaritat de la vida de la Therese salta pels aires el dia que atén una clienta –la Carol: en la trentena, preciosa i amb diners– de qui s'enamora a primera vista. Aquest fet no tindria per què significar res de l'altre món, si no fos que la novel·la que conta la història de la Therese i la Carol va ser escrita per Patricia Highsmith a principis de la puritana dècada dels 50, una època en què l'homosexualitat era criminalitzada i considerada una desviació abominable.

A pesar dels 64 anys que han transcorregut d'ençà que va aparèixer per primer cop (amb el títol *The price of*

La Therese és una noia de 19 anys que treballa, temporalment, en uns grans magatzems de Nova York. Té un xicot

salt i sota pseudònim), *Carol* (aquest és el títol de l'edició del 1989 ja signada per Highsmith i també el de la versió cinematogràfica que n'ha fet Todd Haynes) conserva el seu valor i la seva força com a història d'amor. Això s'explica perquè la relació lèsbica que mantenen les protagonistes no està narrada amb la voluntat d'escandalitzar o de singularitzar, sinó de normalitzar; és a dir, de mostrar que, més enllà dels prejudicis i dels terribles condicionants imposats per l'època, una història d'amor lèsbic és, sobretot, una història d'amor. Això no treu que Highsmith explori a fons les doloroses particularitats que, en especial en èpoques passades, anaven associades al lesbianisme. Durant la primera trobada amb la Carol, la Therese foragita la idea que pugui estar-ne enamorada, i ho fa perquè ho considera "absurd" i "vergonyós", fins i tot inconcebible: "Gairebé era amor, el que sentia per la Carol, si no fos que la Carol era una dona". A més, la Carol està immersa en un procés de divorci en què es disputa la custòdia de la filla amb el marit, i el seu lesbianisme corre el perill de ser usat com a arma llançívola per desacreditar-la com a mare.

Enamorar-se és no tenir fred

Amb tot, Highsmith també vol mostrar el caràcter universal de la història d'amor lèsbic de les protagonistes. Quan, després d'haver quedat amb la Carol per primer cop, la Therese –tot ens arriba filtrat a través de la seva sensibilitat cultivada, desvalguda però forta– surt fora del cafè on han estat parlant, s'adona que "aquell vespre no tenia fred, tot i que la gent del carrer amagava el nas sota l'abric". Qualsevol enamorat, amb independència de l'orientació sexual, entén aquesta sensació. En

CAROL
PATRICIA HIGHSMITH
L'AVENÇ / ANAGRAMA
TRADUCCIÓ DE MONTSERRAT MORERA
336 PÀG. / 20 €

un altre passatge, la Therese pensa que la Carol "era preciosa, com un acord musical o tot un ballet". Més enllà de si, a la novel·la, la diu una dona sobre una dona, és una frase que també podria dir un home sobre una dona i un home sobre un altre home. Al cap i a la fi és l'expressió d'una persona enamorada que veu, en la persona estimada, el detall concret més essencial ("un acord musical") i alhora la meravella més imponent ("tot un ballet").

L'afany de normalització del lesbianisme acaba de prendre forma en l'epíleg que Highsmith va escriure per a l'edició del 1989 i que L'Avenc, encertadament, inclou a la present edició. A més d'explicar l'èxit desorbitant de la novel·la (un milió d'exemplars venuts), l'autora conta que va rebre moltes cartes d'homes i dones homosexuals que li agraïen haver donat un final feliç a les dues protagonistes, lluny del tremendisme tràgic habitual. Vet aquí el que li va escriure, amb escurxido tendresa, una lectora o lector: "El seu llibre és el primer amb un final feliç! No tots ens suïcidem i molts de nosaltres anem fent". L'ansiejada normalitat d'intentar anar fent...

Sigui com sigui, *Carol* no passa de ser, en conjunt, una novel·la correcta. Podria haver sigut molt notable si fos més breu i intensa, si s'hagués centrat en la relació entre la Therese i la Carol i no hi abundessin els episodis sobre les relacions de la Therese amb el Richard o sobre les seves evolucions laborals, que no aporten informació rellevant i que esfilagarsen l'emocionant tensió d'una passió amorosa que, tot i les amenaces i els perills, no es deixa arronsar. "I no li calia preguntar si allò estava bé, ningú no l'hi havia de dir, perquè això no podria ser millor ni més perfecte". ♦♦

"EL SEU LLIBRE ÉS EL PRIMER AMB UN FINAL FELIÇ! NO TOTS ENS SUÏCIDEM I MOLTS DE NOSALTRES ANEM FENT", VA ESCRIURE UN LECTOR A PATRICIA HIGHSMITH

VÉRTIGO

Menys poesia, sisplau

MARINA PORRAS

Gabriel Ferrater va dir que un dels problemes de la prosa catalana era que naixia de la poesia.

Es a dir: que no hi havia prosadors, sinó poetes que escrivien en prosa. Llegint *Blat* hem de reconèixer que Ferrater encara té raó (almenys en part). Aquesta és una novel·la molt ben escrita però durant bona part de la lectura ens trobem perduts en un excés de prosa poètica. *Blat* és una història que parla sobre la dualitat, sobre la presència de l'altre. Aquest tema –que per si sol ja convida a l'abstracció– es tracta a través de dues històries que pas-

sen a Lleida en èpoques diferents (la Guerra Civil i l'actualitat) i que s'entrellacen.

La història ambientada a la Guerra Civil està narrada en primera persona i ens explica que hi ha un home que vol travessar una frontera. Com a lectors, intentem agafar-nos al poc que sabem i no perdre'ns entre tanta metàfora, en un món massa irreal i oníric, però ens cansem d'aquest joc perquè no tenim prou instruments per comprendre'l. "Quan escrivia *Blat* no pensava en el lector. No he volgut explicar tots els símbols perquè cadascú els interpreti". Ho va dir Josep M. Pagès, l'autor, i diria que aquest és el pecat del llibre: requereix un esforç massa gran del lec-

tor perquè sigui capaç d'entendre què vol explicar Pagès. Però la segona història és tota una altra cosa. Situada en l'actualitat, ens parla del Tomàs, que treballa en una impremta. Quan rep l'encàrrec de retocar una invitació de casament, es posa en contacte amb la núvia i s'adona que qui es casa són uns amics íntims seus que fa anys que no veu, i amb qui té una història passada que condiciona l'enllaç. El Tomàs és convidat al casament per la núvia, que sembla que tingui ganes de remoure aquest triangle amorós estrany. I el Tomàs decideix anar-hi, i és aquí on *Blat* agafa molta força. Ferrater també va dir que de bons escriptors que no se sap per què ho són no n'hi ha:

BLAT
JOSEP MARIA PAGÈS
ANGLE EDITORIAL
130 PÀG. / 16 €

"La bondat d'un escriptor ha de ser localitzable, s'ha de poder dir: en aquesta línia és bo, en aquesta frase és bo". En el cas de Pagès podem dir que en el relat d'aquest casament, quan ens està explicant una història que pot narrar com un prosista, és bo. Però volem saber-ne més, i ens quedem amb les ganes. Per això caldria demanar una segona novel·la de Pagès en què deixi de banda la prosa poètica i passi a fer el millor que pot fer un novel·lista: explicar-nos una història. Pagès ha demostrat que té material per fer-ho: el seu estil és impecable, és capaç de crear bones imatges, té sentit del ritme i descriu de manera admirable. L'estarem esperant. ♦♦